

з вказівкою на конкретного виконавця, а також забезпечення провідної ролі Морської адміністрації.

Список використаної літератури:

1. Указ Президента № 463/2008 (463/2008) від 20.05.2008 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 16 травня 2008 року «Про заходи щодо забезпечення розвитку України як морської держави». [Електронний ресурс: шлях доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463/2008#Text>].
2. Морська доктрина України на період до 2035 року затв. постановою КМУ від 7 жовтня 2009 р. № 1307. [Електронний ресурс: шлях доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-п#Text>].

Ключові слова: морське законодавство України, морська доктрина, морська політика України, морська діяльність України, українська морська держава, інституціоналізація української морської держави.

Ключевые слова: морское законодательство Украины, морская доктрина, морская политика Украины, морская деятельность Украины, украинское морское государство, институционализация украинского морского государства.

Key words: maritime legislation of Ukraine, maritime doctrine, maritime policy of Ukraine, maritime activities of Ukraine, Ukrainian maritime state, institutionalization of the Ukrainian maritime state.

ЛУК'ЯНЧУК ОЛЬГА ВІКТОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри загальнотеоретичної юриспруденції*

ГЕРМЕНЕВТИКА ПРАВА: ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ

Будучи результатом розвитку науки, наукові поняття і методологія наукового дослідження акумулюють знання і виступають відносно самостійним рівнем його систематизації. Подальше застосування систематизованого в поняттях наукового знання перетворює їх на універсальний науковий засіб, спрямований на подальший розвиток пізнавального процесу і практичної діяльності. Тому закономірним є той факт, що кардинальні перетворення науки постають як радикальна зміна наукової методології і в ситуації зміни наукових парадигм її методологічний апарат конструюється як об'єкт спеціального аналізу. Націлений на виявлення закономірностей формування та вдосконалення методологічних засобів, подібний аналіз слугує подальшому розвитку пізнавального процесу, виступаючи внутрішнім фактором його оптимізації та ефективності реалізації як в фундаментальному, так і в прикладному напрямку розвитку правової науки. Так, посилюється значення герменевтики права як напряму сучасної думки та

методологічного прийому, в рамках якого розробляються теорії інтерпретації та пізнання права.

Термін «герменевтика» в перекладі з грецького означає мистецтво тлумачення та розуміння. Його походження традиційно пов'язують з ім'ям грецького бога Гермеса, вісника богів Олімпу, якому було доручено тлумачити божественну волю людям.

Слово – це знак і засіб комунікації, тому початкова постановка герменевтичних завдань знаходиться в тісному взаємозв'язку з розвитком граматики, риторики, логіки та педагогіки, оскільки в сфері грецької освіченості значна роль надавалась тлумаченню гомерівської поезії в школах. Згодом, перехід від первіснообщинного ладу до ранньокласового суспільства, розвиток філософії та інших наук сприяли формуванню нового світорозуміння, що призвело до витіснення пошуку в класичних поемах Гомера міфів та образів пошуком прихованих (алегоричних, моральних) сенсів. Це був період «алегоричної» інтерпретації.

Активізація контактів між стародавніми культурами та мовними регіонами, формування загальноживаних, на той час, мов – грецької, латинської, арабської спричинили виникнення проблеми перекладу і мовного взаєморозуміння, а грецькі софісти, пов'язували питання герменевтики з теоретичними питаннями мовознавства і словесного вираження, що називався «граматичною» інтерпретацією. Поряд з представниками античної риторики (Цицерон, Квінтіліан) та бібліографії (Каллімах, Феокрит, Аполлоній Родоський), софісти розробили реальний філологічний та історичний підходи до розуміння твору з застосуванням граматики-риторичних поглядів на мову, стиль, літературну композицію, систему метафор і поетико-риторичних прийомів тощо. Тут вперше була виділена і підкреслена мовна сторона розуміння і тлумачення. Варто згадати працю Арістотеля «Про тлумачення», де проблеми інтерпретації розглядаються в світлі логіки, тобто мова йде, перш за все, про логічні форми суджень з точки зору їх істинності чи хибності.

У Середньовіччя герменевтика застосовується під час тлумачення та пояснення Святого Письма і, на відміну від античності, формується як самостійне вчення, хоч і в якості допоміжної дисципліни по відношенню до богослов'я. В даний період панувала алегорична інтерпретація, яка спиралася на ідеї античної риторики.

Епоха Відродження також стимулювала звернення до ідей античності та пожвавлення інтересу до античних методів інтерпретації та розуміння. Майже одночасно на факультетах європейських університетів постала проблема найбільш ефективного і правомірного способу тлумачення та формулювання його правил.

Переломний момент в розвитку герменевтики починається з кінця XVIII ст., коли вона стала орієнтуватися на філологію як на історичну науку і перебудовується за типом історичних досліджень (Й. А. Ернесті, Ф. Аст). Тоді ж мали місце перші спроби об'єднання спеціальних доктрин в єдине вчення – загальну герменевтику (І. М. Хладеніуса,

Г. Ф. Майер). Однак це вдалося тільки Ф. Шлейермахеру, який надає герменевтиці серйозне філософське значення, міцно пов'язуючи її з загальною проблемою розуміння.

На рубежі ХХ століття В. Дільтей розширює логіко-філософське трактування герменевтики, надаючи їй статус методології гуманітарних наук. Він розглядав розуміння як процес, в якому ми з чуттєво даних знаків осягаємо внутрішнє, а герменевтику – як мистецтва тлумачення писемних пам'яток, тобто найбільш універсальних проявів людського духу.

Після Дільтея філософська герменевтика переживає занепад і відроджується на Заході, по суті, лише на початку 60-х років ХХ століття з появою книги Г. Г. Гадамера «Істина і метод» (1960 р.). Починаючи з цього часу, герменевтика нерідко розглядається не тільки як метод гуманітарних наук, а й, перебільшено, – як оптимальний шлях розвитку сучасної науки взагалі.

Герменевтичні теорії Дільтея та Гадамера підтверджували, що будь-яке розуміння сенсу здійснюється в рекурсивному вигляді: необхідно завжди щось знати, щоб мати можливість щось зрозуміти. Ніхто не може відкласти власне попереднє розуміння. Люди розуміють вислови інших крізь призму власних знань. Розуміння настає тоді, коли ми представляємо картину в цілому. Наше уявлення про ціле змінюється з кожною новою деталлю, яку ми приймаємо до відома.

Важливий крок до вирішення проблеми герменевтики в інтерпретації права здійснили Т. Адорно та Ю. Хабермас. Засновуючись на теоріях М. Шелера дослідники вважали, що оскільки повного і точного значення тексту не існує, право не може бути вільним від ціннісного підходу. Інтерпретація не є нейтральною або аполітичною процедурою. Ціннісні судження інтерпретатора, або його процес мислення, або його соціальне середовище нерозривно вплетені в процес інтерпретації.

З цього приводу варто погодитись зі словами А. М. Бернюкова: «загалом же, представники сучасної філософії та теорії права виступають саме за методологічне розуміння герменевтики в сфері юриспруденції. Як відомо, особливо активно ця точка зору нині просувається відповідним напрямком німецького «методологізму». Саме на таку позицію можна знайти численні посилання, зокрема, у поглядах багатьох передових вчених-правників нашого часу з Німеччини, таких як К. Інгіш, Е. Форштхоф, К. Лоренц, Дж. Ессер, М. Кріл, Ф. Мюлер тощо. Сьогоднішнє призначення методу герменевтичної інтерпретації в юриспруденції цими науковцями бачиться головним чином у використанні її в якості противаги (альтернативи) позитивістській та аналітичній школам [1, с. 191].

Слід визнати, що сучасна філософська герменевтика є філософсько-логічною базою теорії інтерпретації права, що означає:

1. Герменевтика розробила систему загальних принципів інтерпретації текстів, які можуть бути використані в процесі тлумачення юридичних текстів.

2. Герменевтика сформувала деякі моделі вирішення юридичної справи – методологічні та пізнавальні прийоми, що діють шляхом взаємного уточнення і конкретизації знань про фактичні та правові аспекти правильного вирішення юридичної справи.

3. Герменевтика сформулювала поняття інтерпретації права як особливого різновиду пізнавальної діяльності, супутнього процесу людського буття в правовій сфері суспільного життя. Даний погляд може збагатити наші уявлення і допомогти по-новому поглянути на традиційні проблеми інтерпретації права.

Список використаної літератури:

1. Бернюков А. М. До питання про співвідношення юридичної та філософської герменевтики / А. М. Бернюков // Європейські перспективи. – 2015. – С. 187–192.
2. Дудченко В. В. Легітимність і легальність: проблеми співвідношення [Електронний ресурс] / В. В. Дудченко // Актуальні проблеми держави і права. – 2005. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.apdr.in.ua/v26/09.pdf>
3. Рикёр П. Конфликт интерпретаций. Очерки о герменевтике / Пер. С фр. и вступит. ст. И. Вдовиной / П. Рикер. – М. : КАНОН-пресс-Ц; Кучково поле, 2002. – 624 с. (Серия «Канон философии»).

Ключові слова: герменевтика, герменевтичне коло, інтерпретація, тлумачення, інтерпретація права.

Ключевые слова: герменевтика, герменевтический круг, интерпретация, толкование, интерпретация права.

Key words: hermeneutics, hermeneutic circle, interpretation, interpretation of law.

АРАКЕЛЯН РАЗМІК МІНАСОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри загальнотеоретичної юриспруденції*

МОРАЛЬНІСТЬ ТА СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК КРИТЕРІЇ ЛЕГІТИМНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ПРИМУСУ

Зазвичай, коли говорять про державний примус, завжди згадують про законність, обґрунтованість, та відповідність процедурі, як його обов'язкові критерії. Йдеться про очевидні критерії, закріплені в законі. Однак, легітимність державного примусу визначається відповідністю не тільки букві, але й духу закону, який спирається на існуючі в суспільстві ідеали справедливості і моралі.

Справедливість в повсякденному розумінні визначається через спеціальну по відношенню до моральності категорію неупередженості, а з позиції філософії – як моральна санкція, спосіб обґрунтування